

затримання (утримання), наприклад у відповідних журналах обліку затриманих осіб тощо.

Список використаних джерел:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Закон України від 12.04.1984 р. URL: www.zakon.rada.gov.ua (дата звернення: 12.01.2019).
2. Про прокуратуру: Закон України від 03.12.2014 р. URL: www.zakon.rada.gov.ua (дата звернення: 12.01.2019).

Хмель Ю.О.

студентка,

Академія адвокатури України

ДО ПИТАННЯ ПРО РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ У СТАНОВЛЕННІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ: ІСТОРИКО-ПРАВОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

Відомо, що у творенні якісної демократичної та правової держави одну з ключових ролей відіграє громадянське суспільство. Дане поняття отримало доктринальне розуміння у наукових працях багатьох вітчизняних та іноземних вчених. Зокрема, В.П. Степаненко у своїй праці «Громадянське суспільство: дискурси і практики» досить широко та всебічно дослідив питання саме історичного розвитку значення та тлумачення поняття «громадянське суспільство». Він вважає, що «громадянське (цивільне) суспільство – багатозначне і багатоскладове поняття. У сучасних умовах ми говоримо про розвинене громадянське суспільство там і тоді, де і коли люди здатні об'єднуватись для результативного захисту своїх прав і в солідарному обстоюванні своїх інтересів, коли громадяни цінують свої свободи та захищають справедливість, сприймають свою рівність перед законом і є відповідальними за себе, свої родини і країну, коли добровільні неурядові організації є ефективними у допомозі знедоленим та хворим і захисті довкілля, коли медіа вільно

критикують уряди й уряди дослухаються до цієї критики, коли в країні є наявними і ефективно функціонують реальні механізми контролю виборців за владою, коли громадяни поважають один одного, толерантно сприймають іншість та соціокультурні відмінності і разом протистоять проявам ксенофобії, дискримінації та насильства» [1, с. 15].

До прикладу Дж.С. Александер у науковій роботі «Парадокси громадянського суспільства» говорить: «я схильний розуміти громадянське суспільство, як фундамент, який робить можливим визначення соціальної солідарності за допомогою універсалістських термінів. Ця «МИ – сутність» національної спільноти в найбільш глибокому сенсі означає відчуття єднання з «кожним членом» спільноти, яке виходить за межі особистих обов'язків, відданості груповим та сектантським інтересам. Лише в такому розумінні солідарність, як заповідь ідентичності, здатна об'єднувати людей, роз'єднаних релігією, класовими або расовими ознаками. Більше того, тільки такого роду єднання і уніфікація дає індивідам можливість в такому єднанні відчувати себе відповідальними за свої «природні» права» [2, с. 29–30].

На мою думку, громадські об'єднання є важливим інструментом у побудові стійкого та сильного громадянського суспільства. Варто зазначити, що на даний час в нашій державі спостерігається активне збільшення чисельності громадських об'єднань, зокрема громадських організацій, що посилюється в умовах європейської інтеграції України.

Відповідно до п. 1 ст. 1 Закону України «Про громадські об'єднання» (далі за текстом – Закон України), громадське об'єднання – це добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів, та, згідно з п. 3 ст. 1 Закону України громадська організація – це громадське об'єднання, засновниками та членами (учасниками) якого є фізичні особи [3].

Згідно з даними, опублікованими Державною службою статистики в Україні у статистичному щорічнику України за 2017

рік, в період з 2011 по 2017 роки кількість громадських організацій зросла з 55 113 до 75 988 [4, с. 246].

Не малу роль у подібних змінах в Україні відіграли події 2013–2014 років, коли громадяни піднялись на боротьбу проти свавілля тогочасної влади та вийшли на протести, що в результаті ввійшли в історію як «Революція гідності» (далі за текстом – Євромайдан). Саме період після Євромайдану можна назвати новою фазою становлення громадянського суспільства в нашій державі. Проте варто зазначити, що процес формування громадянського суспільства в незалежній Україні мав цікаву історію у 2004 році, коли бажання однієї політичної сили узурпувати владу, а іншої – стати на чолі держави заради втілення своїх амбіцій, призвело до того, що українці почали гуртуватися та виходити на акції протестів заради єдиної ідеї, що в результаті отримало назву «Помаранчева революція» 2004 року (далі за текстом – Майдан).

Я хочу провести паралель між цими двома подіями в історії незалежної української держави та зазначити, що за своєю природою Майдан 2004 року відрізняється від Євромайдану 2013–2014 років тим, що перший був спробою однієї політичної сили, шляхом фактичного використання простих громадян у своїх інтересах, скинути іншу владу та зайняти її місце, що не призвело до трагічних наслідків для цих самих громадян, натомість призвело до неочікуваного для самих політиків сценарію, коли люди почали гуртуватись та позиціонувати себе як нація українців. Натомість друга подія призвела до реального становлення громадянського суспільства в Україні та формування у свідомості багатьох українців відчуття своєї ідентичності.

Насправді, як показує не лише вітчизняний, але й багатовіковий іноземний досвід, позитивні перетворення неможливі без подій негативного забарвлення. Узявши досвід Франції та згадавши події Французької революції 1789–1804 років [5], ми можемо зробити висновок, що саме подібні складні для держави та народу ситуації змушують людей згуртуватись та згадати, хто вони є за своєю національністю та ідентичністю. Поглянувши на сучасний рівень розвитку Франції, також розуміємо, що зміни не відбуваються легко та швидко, натомість на це потрібно багато часу, років та навіть

століть. Звісно, можна сказати, що не доцільно порівнювати реалії незалежної України XXI сторіччя та епохальну сторінку Франції XVIII сторіччя, мовляв, різні часи та й ментальність у французів та українців різняться, проте я гадаю, що головною подібністю є саме та ідея «свободи, рівності та братерства» [6], яка згуртовує людей та пробуджує у них любов до своєї держави та до самих себе, що призводить до розвитку та становлення громадянського суспільства як «третього сектору» [7, с. 79].

Варто звернути увагу, що на певному історичному етапі незалежної України, крім доктринального закріплення, питання громадянського суспільства та ролі в ньому саме громадських об'єднань, висвітлювалось також на законодавчому рівні. Про це, зокрема, свідчить створення «Концепції сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства» схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2007 р. № 1035-р [8] (далі за текстом – Концепція), що втратила чинність на підставі розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 червня 2012 р. № 389-р.

Тобто, певний час держава на законодавчому рівні підтримувала та всіляко сприяла розвитку громадянського суспільства в Україні на законодавчому рівні. Багато дискусій можна вести з цього приводу, але, на мою думку, дана програма була призупинена у зв'язку з тим, що політичні сили побачили певну «загрозу» у розвитку громадянського суспільства та вирішили себе «убезпечити». Проте, як ми змогли помітити з історичних подій незалежної України, подібними діями важко зупинити народ, якого ведуть вперед особистісні цінності та любов до своєї держави.

Отже, проаналізувавши окремі історичні події незалежної України, можна сформулювати наступні висновки:

- зародження та розвиток громадянського суспільства в нашій державі ототожнюється з негативними історичними подіями, які стали першопричиною позитивних змін в державі;
- статистика показала, що дані зміни посприяли збільшенню громадських об'єднань, які є одними з основних інститутів громадянського суспільства та формують так званий «третій сектор» влади;

– цінності та національна ідея, якими керуються вільні громадяни, є сильнішими та важливішими критеріями демократичного розвитку держави, які призводять до істинно позитивних змін, а ніж дії владних та політичних сил, які, у реаліях нашої держави, перед усім, керуються власними інтересами та цілями.

Список використаних джерел:

1. Степаненко В.П. Громадянське суспільство: дискурси і практики // Віктор Степаненко. – К.: Ін-т соціології НАН України, 2015. – 420 с. – Режим доступу: <https://i-soc.com.ua/assets/files/library/stepanenko.pdf>
2. Александер Дж. С. Парадокси громадянського суспільства / Дж. С. Александер // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 1999. – № 1. – С. 29–30. – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/89425/03-Aleksander.pdf?sequence=1>
3. Закон України «Про громадські об'єднання» від 22 березня 2012 року № 4572-VI у редакції від 13 лютого 2020 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#top>
4. Статистичний щорічник України за 2017 рік./Державна служба статистики України. – 2017. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/2018/zb/11/zb_seu2017_u.pdf
5. Енциклопедія історії України: Т. 10: Т-Я / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – К.: В-во «Наукова думка», 2013. – 688 с.: іл. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Frantsuzka_revoliutsiia_1789
6. Official site of Ministry for Europe and Foreign Affairs of France. – [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/coming-to-france/france-facts/symbols-of-the-republic/article/liberty-equality-fraternity>
7. Громадські організації, як «третій сектор» економіки / Газуда Л.М., Слюсаренко В.Є. // Науковий вісник Ужгородського університету 2011. – Серія Економіка. – № 2(32). – С. 79. – Режим доступу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/5217>.
8. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2007 р. № 1035-р Київ «Про схвалення Концепції сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1035-2007-%D1%80>